

כיצד חקיקת "חוק לרון" השפיעה על שיעור התעסוקה בקרב מקבלי קצבאות הנכות בישראל?

מנחה: ד"ר אסנת ליפשיץ

מגישות:

צופית נטר- ת.ז 204679468

מעיין בן עמרם- ת.ז 315325936

18 ביוני 2021

	<u>תוכן עניינים</u>
3	תקציר
4	מבוא
4	רקע
6	סקירה ספרותית
6	אוכלוסיית הנכים בשוק העבודה בישראל בהשוואה למדינות ה-OECD
7	תוכניות לשילוב נכים בשוק העבודה
7	התכנית לשילוב נכים בשוק העבודה- חוק לרון
9	שיטה
9	מקור הנתונים
9	ניתוח הנתונים
12	תוצאות
18	דיון ומסקנות
19	מגבלות המודל
20	המלצות מדיניות
22	ביבליוגרפיה
24	נספחים

תקציר

אחד הנושאים המרכזיים בישראל בשנים האחרונות הינו קידום מעמדם התעסוקתי ושילוב בעלי מוגבלויות¹ בחברה בכלל ובשוק העבודה בפרט. בישראל כיום חיים מיליון וחצי אנשים בעלי מוגבלויות. מתוכם 785 אלף אנשים מתוכם הינם בגילאי העבודה (18-64). על מנת לקדם אוכלוסייה זו ולשלבם בשוק העבודה הכללי חוקק בשנת 2009 חוק לרון שמטרתו הייתה הגברת שילובם של מקבלי קצבת נכות כללית בשוק העבודה על ידי הפחתה הדרגתית של קצבת הנכות ככל שהמשכורת מעבודה עולה.

בנייר מדיניות זה בחנו את השפעת החוק על מקבלי קצבת נכות כללית. לשם כך השתמשנו בנתוני הלמ"ס-סקר הוצאות משקי הבית ובחנו את הגידול בשיעור התעסוקה וגידול בשעות העבודה של שכירים מקבלי קצבת נכות בין השנים 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018 הן על גברים והן על נשים. מהגרסיה שבוחנת את היציאה לעבודה ראינו כי לחוק הייתה השפעה רק בין השנים 2013-2018 הן על גברים והן על נשים, ובין השנים 2008-2018 רק על גברים. מהגרסיה שבוחנת את שעות התעסוקה של שכירים ראינו כי לחוק לא הייתה כלל השפעה על שעות העבודה של נשים המקבלות קצבת נכות בעוד שגברים מקבלי קצבת נכות הגדילו את שעות עבודתם בכל התקופות שבדקנו.

הממצאים הראו שבין השנים 2013-2018 החוק השפיע על שיעור התעסוקה הן אצל גברים והן אצל נשים אך לא ניתן לקבוע כי המובהקות נובעת בעקבות החוק, שכן ייתכן ומשתנים נוספים כגון תוכנית 'מעגלי תעסוקה' שהוקמה בשנת 2014 הביאה לעלייה בשיעור התעסוקה של 61% בקרב אנשים עם מגבלה רפואית. כמן כן, על פי מאמרים שחקרו את חוק לרון והשפעותיו, נובע שהסיבה העיקרית לכך שהחוק לא השפיע בצורה משמעותית כמצופה הינה עקב חוסר ידיעה של החוק בקרב אוכלוסיית מקבלי קצבת נכות והנגשה לקויה של החוק לאוכלוסיית מקבלי קצבת נכות. סיבה זו עולה בקנה אחד עם הממצאים בנייר מדיניות זה.

לאור זאת, המלצותינו הן הנגשת מידע וחוקים בצורה אפקטיבית ונגישה המתאימה לאוכלוסיות בעלי מוגבלות בפלטפורמות שונות, ומרכזי שירות עבור זכאים לקצבת נכות כללית במטרה לרכז בצורה מונגשת את תהליך חיפוש העבודה. בנוסף, החלת מכסות לשילוב בעלי מוגבלויות במקומות עבודה במטרה להביא לשילוב בעלי מוגבלויות בשוק העבודה בצורה רחבה יותר על ידי קביעת מכסות למעסיקים באופן יחסי למספר העובדים במקום העבודה כאשר אי עמידה במכסה גוררת קנסות. כמו כן, לדעתנו הפרדת התלות בין גובה הקצבה ליכולת ההשתכרות הינה הכרחית ואף תביא לעידוד בעלי מוגבלויות המקבלים קצבת נכות להשתלב בשוק העבודה.

¹ בעל מוגבלות מוגדר באופן שונה בין מדינה למדינה.

מבוא

רקע

בישראל בשנת 2020 חיים 1.5 מיליון אנשים עם מוגבלות, כ-270 אלף מתוכם הינם ילדים, 785 אלף אנשים מתוכם הינם בגילאי העבודה (64-18) ו-510 אלף אנשים בגילאי 65 ומעלה (ברלב, פורי ואורן, 2020). על פי אתר המוסד לביטוח לאומי נכון לתחילת חודש מרץ 2021 מספר מקבלי קצבת נכות כללית הינו 275,707 אנשים.

סכום קצבת הנכות החודשית מותאם לדרגת אי יכולת השתכרות שנקבעה למקבל הקצבה. מעבר לקצבה זו, מקבל הקצבה יכול לקבל תוספות תשלום נוספות התלויות באחוזי הנכות שקבעו לו ובהרכב המשפחתי שלו. תהליך קביעת הזכאות לקצבת נכות כללית מורכב משני שלבים עיקריים: בשלב הראשון רופא המוסד קובע מהי רמת הנכות של הפרט, שמביאה לידי ביטוי את מצבו הרפואי שלו, בהתבסס על נתונים ומסמכים שונים. בשלב השני, לאחר התייעצות עם רופא וגורמים רלוונטיים אחרים פקיד התביעות קובע לאדם מהי דרגת אי-כושר ההשתכרות שלו. על ידי כך נקבעת מידת יכולתו של האדם להשתלב בעבודה התואמת את יכולותיו תוך התחשבות בפרמטרים שונים כגון מצבו הרפואי, השכלתו והניסיון התעסוקתי שלו (גוטליב, אנדבלד, גיטלסון, הלר, פינטו, פריאור ורוזנברג, 2017).

קידום מעמדם התעסוקתי ושילובם של נכים ובעלי מוגבלויות המקבלים קצבת נכות כללית בשוק העבודה הינו אחד הנושאים החשובים של המדיניות החברתית- כלכלית בישראל (נאון, הרן, סופר-פורמן, פינטו ופריאור, 2017). שכן, שילוב ציבור הנכים בשוק העבודה ישפיע הן מבחינה מאקרו כלכלית והן מבחינה חברתית. ראשית, הגדלת שיעור התעסוקה יביא לגידול בתמ"ג ולצמיחה כלכלית. שנית, שילוב אוכלוסייה זו בשוק עבודה יתרום לרווחתם החיובית ולתחושת המסוגלות (Cafferky, 2016).

עד שנת 2009 חוק ביטוח לאומי היווה תמריץ שלילי ליציאה לעבודה עבור מקבלי קצבאות הנכות משום שקצבת הנכות הופסקה בהתאם להשכלתו של מקבל הקצבה כאשר הכנסתו מעבודה עלתה על 37.5% / 45% / 55% מהשכר הממוצע (פינטו, 2013). התוצאה הישירה הייתה שמרבית ציבור הנכים העדיף לא לעבוד במשרה מלאה או לא לעבוד כלל (משרד ראש הממשלה, אגף התקשורת 2005).

בסוף שנות ה-90 החלה מחאת הנכים אשר כללה הפגנות שהביאו את סוגיית הקצבאות לקדמת המאבק. בעקבות המחאה, בשנת 2001 ראש הממשלה דאז אהוד ברק הקים ועדה ציבורית ברשות השופט אפרים לרון שמטרתה העיקרית הייתה בחינת הדרכים בהן ניתן לשלב את ציבור הנכים בשוק העבודה. בהמשך לכך, בשנת 2009 החל יישום תיקון לחוק הביטוח הלאומי (תיקון 109) הנקרא "חוק לרון". חוק זה שינה את מבנה קצבת הנכות הכללית ואת תנאי הזכאות לה על ידי שימוש במנגנון קיזוז הדרגתי של הקצבה ביחס לשכר העבודה (המוסד לביטוח לאומי, 2018), כפי שמפורט בטבלה 1 (חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), 2008)². ככל שמשכורתו של בעל הנכות גבוהה יותר כך הכנסתו הכוללת (קצבת נכות וההכנסה מעבודה) תהיה גדולה יותר. בכך, החוק יצר מנגנון שהופך את העבודה של מקבל הקצבה לכדאית ומפחית את התמריץ השלילי להשתלבות בשוק העבודה.

² על פי דוח שנתי (סקירה שנתית)- המוסד לביטוח לאומי (2018), הכנסות מעבודה שאינן עולות על 29% מהשכר הממוצע אינן מקווזות, הכנסות של 68%-29% מהשכר הממוצע מקווזות ב-30% והקיזוז על הכנסות העולות על 68% משכר הממוצע נותר ללא שינוי.

טבלה 1:

קיזוז (%)	הכנסות מהשכר מהממוצע
0%	21% ומטה
10%	21% עד 25%
30%	25% עד 68%
40%	68% עד 93%
60%	93% ומעלה

שיעורי קצבת נכות כללית לשנת 2021 על פי אתר המוסד לביטוח לאומי, כפי שמפורט בטבלה 2.

טבלה 2:

סכום קצבה חודשית בש"ח	סוג הקצבה	זרגת אי כושר עבודה
3,321	קצבה מלאה	75% או 100%
2,242	קצבה חלקית	74%
2,027	קצבה חלקית	65%
1,908	קצבה חלקית	60%

בעבודה זו, נבחן כיצד החלת "חוק לרון" השפיעה על שיעור התעסוקה בקרב ציבור הנכים המקבלים קצבת נכות ובפרט נרצה לבחון האם "חוק לרון" שיפר את מצב הנכים בישראל והאם הוא אכן תורם לשילוב ציבור הנכים בשוק העבודה והפחית את התמריץ השלילי.

אוכלוסיית הנכים בשוק העבודה בישראל בהשוואה למדינות ה-OECD :

בשנת 2020 בישראל היו כ-1,566,100 אנשים עם מוגבלות מתוך אוכלוסייה המונה 9,140,500 נפש (ברלב, פורי ואורן, 2020). חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (1998) מגדיר אדם עם מוגבלות כאדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו באופן מהותי בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים. לפי זהר (2012) כאשר אנשים מקבלים קצבאות נכות הסיכוי שלהם להשתלב במעגל העבודה קטן משמעותית. בעקבות כך מדינות רבות החלו בנקיטת צעדים במטרה לסנן את מי שזכאי לקבל קצבאות נכות על מנת לעודד את אוכלוסיית מקבלי הקצבאות שיש ביכולתה לצאת לעבוד. בהולנד למשל, התמקדו במתן תמריצים בצורת ביטוח נכות (DI- Disable Insurance) במטרה לעודד אנשים עם מוגבלות לצאת לעבודה. ביטוח הנכות מתקבל בשני שלבים רצופים: הראשון, פרק זמן הזכאות להטבת DI שגדל ביחס לשכר ולשנות התעסוקה של הפרט לפני הנכות. השני, משך זמן הנכות. רמות הקצבה של DI נשארות קבועות בהתאם לשכר שקיבל לפני שהוכר כנכה אם אדם מועסק לפחות ב-50% מיכולת ההשתכרות שלו. אם הפרט לא מועסק לפחות ב-50% מיכולת ההשתכרות שלו רמת הקצבה של DI נקבעת לפי גובה שכר המינימום הקבוע במדינה שיחליף, את השכר טרום הנכות אך הממצאים המובאים במאמר מראים שלתמריץ הכספי, ישנו השפעה קטנה יחסית על ההכנסות של מקבלי ה-DI שמשותפים בשוק העבודה (Koning and van Sonsbeek, 2017).

מדינות אחרות עושות מאמצים לשלב אוכלוסייה עם מוגבלות ע"י הקמת תוכניות ייעודיות לשילוב אוכלוסייה עם מוגבלות בשוק העבודה. לדוגמה באוסטרליה יושמה רפורמה בשנת 2009 ובמסגרתה נפתחו ביותר מ-2,000 אזורים מרכזי הכוונה שיהוו מערכת שירותים אחת ואחידה, כדי שמחפשי העבודה לא יצטרכו להשקיע מאמץ פיזי רב בחיפוש אחר מקום העבודה המתאים להם ביותר, וימצאו במקום אחד את כל השירותים המתאימים והמונגשים להם, שילוו אותם בתהליך חיפוש העבודה. מרכזי השירות שהוקמו באוסטרליה כחלק מהחלת הרפורמה פונים הן לאנשים עם מוגבלות והן לכלל האוכלוסייה (זהר, גרובר ופריאר דרוך, 2017).

בישראל, קצבת נכות משולמת למי שבגלל נכותו נקבע שאינו מסוגל לעבוד או שהיכולת שלו להשתכר פחתה ב-50% או יותר (גוטליב, אנדבלד, גיטלסון, היר, פינטו, פריאור ורוזנברג, 2017). מאמרו של זהר (2012) המציג את נתוני ה-OECD לשנת 2010 מראה כי שיעור התעסוקה הממוצע בקרב אוכלוסיית הנכים בישראל הינו קרוב לזו שבמדינות ה-OECD ועומד על שיעור של 44.2% לעומת 43.6% בהתאמה. בנוסף, המאמר מציג את ההבדל בהוצאה הממשלתית על קצבאות נכות כאחוז מהתמ"ג, כאשר מדינת ישראל ממוקמת בשליש התחתון של הטבלה ועומדת על 0.87% לעומת מדינות ה-OECD בהן ההשקעה באנשים עם מוגבלות גבוהה יותר באופן משמעותית ועומדת על 1.19% מהתמ"ג.

בישראל ננקטים צעדים לשילובם של אנשים עם מוגבלויות שונות בחברה בכלל ובשוק העבודה בפרט. אחד מהצעדים המרכזיים הינו צו הרחבה להסכם קיבוצי בדבר עידוד והגברת התעסוקה של אנשים עם מוגבלות (2014) שנועד להקל על בעלי מוגבלות להשתלב בשוק התעסוקה ואף לרתום את המעסיקים במשק לצורך כך. ההסכם קובע כי מקומות עבודה גדולים המעסיקים מעל 100 עובדים בארגון יעסיקו אנשים עם מוגבלויות בשיעור של 3% מכלל העובדים. חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (2016) קובע שעל מקומות עבודה במגזר הציבורי קיימת חובה מחמירה יותר בייצוג של עובדים עם מוגבלויות ויש

לשלבם בשיעור של 5% על כל 100 עובדים בארגון. כמו כן, כל גוף ציבורי המעסיק לפחות 25 עובדים חייב למנות ממונה על ייצוג הולם של אנשים עם מוגבלות.

תוכניות לשילוב נכים בשוק העבודה:

קצבאות הנכות הינו נושא משמעותי וכבד משקל במדינות רבות בעולם וגם בישראל כאשר מטרת הענקת הקצבאות הינה לעזור ולתמוך כלכלית בבעל הנכות על מנת שיוכל לשמור על רמת חיים בסיסית. ארגון ה-OECD שישראל חברה בו משנת 2010, מדגיש את הצורך לעודד את מקבלי קצבאות הנכות להשתלב בשוק התעסוקה כיוון שרבים מהם בעלי יכולת תעסוקה אשר אינה באה לידי ביטוי בשוק העבודה החופשי ועידודם לצאת לעבוד תביא לצמיחה (גוטליב, אנדבלד, גיטלסון, הלר, פינטו, פריאור ורוזנברג, 2017). לדוגמא, בגרמניה התמקדו בצד ההיצע. שם הוחלט שיש צורך ביצירת תמריץ לנכים המקבלים קצבאות נכות לאחר שבחנו וראו ששיעור האבטלה של אנשים בעלי מוגבלות היה כפול מזה של האוכלוסייה הלא מוגבלת. בשנת 1999, בממוצע רק 30%-40% מהעובדים הנכים משתתפים בכוח העבודה בהשוואה לשני שלישי בקרב האוכלוסייה ללא נכות. כדי להתמודד עם המצב העבירו בגרמניה רפורמה שמטרתה הינה החלת מערכות לאכיפת העסקתם של עובדים עם נכות כפי שנהוגה בקרב מדינות רבות ב-OECD. כחלק מהחלת מערכות אלו מעסיקים נדרשים להעסיק מספר מסוים של עובדים עם נכות לפי מכסה מחייבת המשתנה בין מקומות העבודה השונים. אי עמידה במכסה גוררת תשלום קנס שעולה ככל שהמעסיק מעסיק פחות עובדים מהמכסה שנקבעה לו. הקנסות שנגבים מהמעסיקים מצטברים בקרן המשמשת לקידום העסקת עובדים עם נכות, לשיקומם ולתמיכה במעסיקים העומדים או העולים על המכסה שלהם בצורה של סובסידיות עבור ההכשרה ושכר העבודה של העובדים עם המוגבלות. רפורמה זו, הביאה לירידה בשיעור האבטלה בקרב אוכלוסיית הנכים באופן זמני בלבד (Verick, 2004).

למרות תוכניות השילוב והחקיקה קיימות סיבות נוספות המונעות ממקבלי קצבת נכות להשתלב בשוק העבודה. מצד המעסיק, סיבות אלה כוללות מעסיקים הנמנעים מלהעסיק עובדים עם נכות מאחר שתפוקתם נתפסת נמוכה משל עובדים ללא מוגבלות, וכן מכיוון שהעסקתם דורשת התאמה פיזית של ציוד ומתקנים מיוחדים במקום העבודה. מצד העובדים סיבות אלה כוללות ניידות נמוכה יותר ולעיתים הכשרה לא מספקת לביצוע העבודה הנדרשת. כתוצאה מכך, המוטיבציה לצאת ולחפש עבודה בשוק החופשי בקרב עובדים אלו נמוכה יותר מאשר בקרב עובדים ללא נכות (Verick, 2004).

התכנית לשילוב נכים בשוק העבודה- חוק לרון:

מחקרם של נאון, הרן, סופר-פורמן, פינטו ופריאור (2017) חקר את השפעת חוק לרון על אוכלוסייה של מקבלי קצבת נכות כללית שהשתלבו בעבודה לאחר החלת חוק לרון ומקבלי קצבת נכות כללית שלא השתלבו בעבודה. ההשוואה נעשתה תוך הפרדתם לשתי אוכלוסיית משנה: חסרי ניסיון בעבודה (שהוכרה נכותם בין 2003-2012) ובעלי ניסיון בעבודה (שהוכרה נכותם ממועד יישום החוק עד 2012) ממצאי המחקר שלהם הראה ש-42% מהמשתלבים בשוק העבודה לעומת 31% שלא השתלבו בעבודה הכירו את חוק לרון אבל עדיין בשתי הקבוצות הרוב לא הכירו את החוק. מקבלי הקצבה המשתלבים ציינו שהם מכירים את החוק תוך עיון במקורות שונים: 40% קיבלו מכתב בדואר בנושא חוק לרון, 40% קראו על החוק באינטרנט ו-36% שמעו על החוק מאמצעי התקשורת השונים.

מחקרם של פינטו וסטרבצ'ינסקי (2017) בחן את השפעת חוק לרון על מקבלי קצבאות נכות כללית שיוצאים לעבוד ומה מאפיין אנשים שהחלו לעבוד לאחר החלת החוק בהשוואה לאנשים שעבדו לפני

החלתו. אופיר ומישל התבססו במחקרם על אנשים שנבדקו על ידי וועדות רפואיות מטעם הביטוח הלאומי והפכו לנכים בין 2003-2012. תוצאות המחקר שלהם מלמדות שלהחלת חוק לרון הייתה השפעה חיובית על השתתפות מקבלי קצבת נכות כללית בשוק העבודה. מי שהחלו לקבל קצבת נכות לאחר שנת 2009 חזרו לעבוד בשיעורים גבוהים יותר ממי שהחלו בקבלת קצבה לפני החלת החוק. פינטו וסטרבצינסקי (2017) מייחסים השפעה זו לכך שאנשים אלה לא חוו שינוי במבחני הזכאות לקצבת נכות באופן המשפיע על הבטחון האישי שלהם ביכולת שלהם להשתלב בשוק העבודה. בנוסף, בחלק מתוצאות המחקר שלהם עלה שמרבית מקבלי קצבת נכות כללית שהשתלבו בשוק העבודה היו אנשים ממעמד חברתי נמוך יותר ממקבלי קצבת נכות כללית שהשתלבו לפני החלת החוק. תוצאה זו מוסברת בכך שאנשים עצמאים וממעמד סוציאקונומי גבוה לא משנים את התנהגותם באופן משמעותי בעקבות תמריצים כספיים, משום שהם היו חלק משוק העבודה גם לפני החלת חוק לרון ולכן החוק השפיע בעיקר על אנשים עם מאפיינים חלשים יותר שלא התאפיינו בעצמאות ובהישגים גבוהים.

מחקרם של נאון, הרון, סופר-פורמן, פינטו ופריאור (2017) הסתכל על כל אוכלוסיית הנכים תוך הבחנה בשנה בה התקבלה קצבת הנכות ולפי השתלבות ואי-השתלבות בשוק העבודה. לעומת זאת, מחקרם של פינטו וסטרבצינסקי (2017) בחן את השפעת החוק תוך מתן דגש על השנה בה הוכרה הנכות והחלה להתקבל קצבת הנכות. שני מחקרים אלו מראים שחקיקת החוק לא שינתה באופן משמעותי את שיעור התעסוקה בקרב מקבלי הקצבאות לפני שהוכרה נכותם לפני חוק לרון. הטענה המרכזית של שני המחקרים הינה שהיכרות עם החוק הינה מועטה בקרב רוב מקבלי קצבאות הנכות. מי שהוכרה לו קצבת הנכות לאחר חקיקת החוק, השפעת החוק עליו יותר גדולה היות ואנשים אלו לא מכירים מציאות שבה אי יציאה לעבודה משתלמת כלכלית.

שיטה

מקור הנתונים

על מנת לבחון את שאלת המחקר, בחרנו להשתמש בקובץ נתונים סטטיסטי- סקר הוצאות משקי הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנים 2008, 2013 ו-2018. קבצים אלו מכילים נתונים אשר נאספו באופן אקראי אודות משקי בית. לצורך הכנת נייר המדיניות השתמשנו בקובץ פרטים ובקובץ משקי הבית.

המשתנים בהם השתמשנו מקובץ משקי הבית הם: שנת סקר, מספר משק הבית, דת ראש משק הבית, מספר נפשות עד גיל 18, נפה וצורת יישוב מגורים.

המשתנים בהם השתמשנו מקובץ הפרטים הם: שנת סקר, מספר משק הבית, יחס קרבה, מין, גיל / קבוצת גיל, מצב משפחתי, בית ספר אחרון, סוג תעודה אחרונה, האם הפרט עובד, שעות עבודה בשבוע לשכיר, מעמד בעבודה, האם מקבל קצת נכות, האם מקבל קצבת זקנה לזוג, האם מקבל קצבת זקנה ליחיד, האם מקבל קצבת שארים, האם מקבל קצבת נפגעי עבודה, האם מקבל דמי אבטלה, האם מקבל הבטחת הכנסה, האם מקבל קצבה אחרת מביטוח לאומי, האם קיימת הכנסה מקופת גמל, האם יש הכנסה מרנטה או פנסיה מחו"ל והאם יש הכנסה מפנסיה בארץ.

עבור כל שנת סקר חיברנו בין קובץ נתוני הפרט לקובץ משקי הבית לפי המשתנה מספר משק הבית. לאחר מכן התאמנו את שמות המשתנים בין הקבצים ויצרנו שלושה קבצי נתונים חדשים המורכבים משתי קבוצות שנים: 2008-2013, תקופה של שנה לפני החוק ו-4 שנים לאחריה, זאת על מנת לבחון את השפעתו של החוק בטווח הקצר- תקופה בה כמעט ולא היו השפעות נוספות ליציאה לעבודה מלבד חקיקת החוק וכן בעקבות ממצאיו של פינטו (2013) שהראו כי ב-4 השנים שלאחר תיקון החוק, רק 21% ממקבלי קצבת הנכות שמעו עליו ורק 3% ממקבלי קצבאות הנכות הגדילו את הכנסותיהם מעבר לרף ההכנסות הישן. 2013-2018, תקופת השנים המאוחרת יותר, במטרה לבחון את השפעתו של החוק עד היום, זאת לאור העובדה כי בשנים אלו שיעור התעסוקה בישראל עלה שכן חלה ירידה בשיעור האבטלה ל-4.2% בשנת 2017 מ-6.2% בשנת 2013 (שירות התעסוקה הישראלי, 2018). 2008-2018, בחינת השפעת שינוי החוק באופן גורף, החל משנה לפני חקיקתו והשפעתו לאורך 9 שנים. כל זאת עשינו באמצעות נוסחאות ב-Excel.

בכדי לבחון את הנתונים שברשותנו, השתמשנו בתוכנת ה-R.

ניתוח הנתונים

לפני ניתוח הנתונים הוצאנו נבדקים מעל גיל 54 ומתחת לגיל 25 במטרה לבחון את ההשפעה של החוק על גילאי העבודה העיקריים (54-25 כולל). השתמשנו בקבצי הנתונים החדשים המכילים את נתוני הלמ"ס עבור זוגות של שנים ובכדי לענות על שאלת המחקר הורצו שתי רגרסיות. ברגרסיה הראשונה בחנו את השפעתו של חוק לרון על שיעור התעסוקה של מקבלי קצבת הנכות כאשר המשתנה המוסבר ברגרסיה זו הינו האם הפרט עובד או לא והמשתנים המסבירים שלה מפורטים הן בהצגת הגרסיה והן בטבלה מספר 3 המציגה את מקרא הנתונים בהם השתמשנו במודלים. רגרסיה זו הרצנו באמצעות שלושה מודלים: LPM, Probit ו-Logit ובשלוש תקופות זמן: 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018 וכן בנפרד לגברים ולנשים. כל המודלים אותם בחנו נתנו השפעה זהה ולכן למען נוחות הניתוח, ננתח את מודל LPM³.

³ נספח- תוצאות הרגרסיות במודלים Probit ו-Logit.

להלן פירוט רגרסיה למשתנה *working* :

$$\begin{aligned} \text{working} = & \beta_0 + \beta_1 d2 + \beta_2 k_nehut + \beta_3 \text{treat_effect} + \beta_4 \text{age_group_25_29} \\ & + \beta_5 \text{age_group_30_34} + \beta_6 \text{age_group_35_39} + \beta_7 \text{age_group_45_49} \\ & + \beta_8 \text{age_group_50_54} + \beta_9 \text{jewish} + \beta_{10} \text{Jreligious} + \beta_{11} \text{north} \\ & + \beta_{12} \text{south} + \beta_{13} \text{city} + \beta_{14} \text{married} + \beta_{15} \text{divorced} \\ & + \beta_{16} \text{separated_widower} + \beta_{17} \text{matriculation} + \beta_{18} \text{Psecondary} \\ & + \beta_{19} \text{BAup} + \beta_{20} \text{nefashotad18} + \beta_{21} \text{Inca} + u \end{aligned}$$

ברגרסיה השנייה בחנו את שינוי המדיניות והשפעת חוק לרון על שעות התעסוקה של מקבלי קצבת הנכות העובדים כשכירים כאשר המשתנה המוסבר הוא כמות שעות העבודה בשבוע לשכיר והמשתנים המסבירים שלה מפורטים הן בהצגת הגרסיה והן בטבלה מספר 3. רגרסיה זו הרוצה באמצעות מודל LPM בשלוש תקופות זמן: 2008-2013, 2013-2018 ו-2018-2008 וכן בנפרד לגברים ולנשים.

להלן פירוט רגרסיה למשתנה *sh_shavua* :

$$\begin{aligned} \text{sh_shavua} = & \beta_0 + \beta_1 d2 + \beta_2 k_nehut + \beta_3 \text{treat_effect} + \beta_4 \text{age_group_25_29} \\ & + \beta_5 \text{age_group_30_34} + \beta_6 \text{age_group_35_39} + \beta_7 \text{age_group_45_49} \\ & + \beta_8 \text{age_group_50_54} + \beta_9 \text{jewish} + \beta_{10} \text{Jreligious} + \beta_{11} \text{north} \\ & + \beta_{12} \text{south} + \beta_{13} \text{city} + \beta_{14} \text{married} + \beta_{15} \text{divorced} \\ & + \beta_{16} \text{separated_widower} + \beta_{17} \text{matriculation} + \beta_{18} \text{Psecondary} \\ & + \beta_{19} \text{BAup} + \beta_{20} \text{nefashotad18} + \beta_{21} \text{Inca} + u \end{aligned}$$

את שתי הרגרסיות שהרצנו בחנו באמצעות מודל שינוי מדיניות המאפשר לבחון את ההשפעה של שינוי מדיניות על פרטים, כאשר קבוצת הטיפול הם מקבלי קצבת נכות וקבוצת הביקורת הם מי שלא מקבל קצבת נכות.

טבלה 3 : מקרא נתונים

משתנה	נתון	תיאור
working	האם הפרט עובד	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט עובד ו-0 אחרת.
sh_shavua	כמות שעות עבודה בשבוע	משתנה המייצג את שעות העבודה של הפרט שכיר בשבוע
d2	משתנה לתקופה השנייה	משתנה דמי המקבל 1 לתצפיות של פרטים בתקופה המאוחרת יותר ו-0 לתצפיות של פרטים בתקופה המוקדמת.
k_nehut	האם הפרט מקבל קצבת נכות	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט מקבל קצבת נכות ו-0 אחרת.
treat_effect	משתנה הבוחן את ההשפעה על קבוצת הטיפול	משתנה אינטרקציה של d2 ו-k_nehut.
age_group_25_29	קבוצת גיל של הפרט, כאשר קבוצת הבסיס הינה קבוצת הגיל של גילאי 40-44	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בטווח גילאים של 25 עד 29 כולל ו-0 אחרת
age_group_30_34		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בטווח גילאים של 30 עד 34 כולל ו-0 אחרת
age_group_35_39		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בטווח גילאים של 35 עד 39 כולל ו-0 אחרת
age_group_45_49		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בטווח גילאים של 45 עד 49 כולל ו-0 אחרת
age_group_50_54		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בטווח גילאים של 50 עד 54 כולל ו-0 אחרת
jewish	מגזרו של הפרט, קבוצת הבסיס הינה פרט שאינו ממוצא יהודי	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הינו יהודי לא חרדי ו-0 אחרת.
Jreligious		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הינו יהודי חרדי ו-0 אחרת.
north	מקום מגוריו של הפרט, כאשר קבוצת הבסיס אזור המרכז	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט גר באזור הצפון ו-0 אחרת.
south		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט גר באזור הדרום ו-0 אחרת.
city	מקום המגורים של הפרט	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט גר במקום מגורים בו מספר התושבים עולה על 20,000 איש (גר בעיר) ו-0 אחרת.
married	מצב משפחתי של הפרט, כאשר קבוצת הבסיס הינה פרט רווק	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הינו נשוי ו-0 אחרת.
divorce		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הינו גרוש ו-0 אחרת.
separated_widower		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הינו פרוד או אלמן ו-0 אחרת.
matriculation	מצב ההשכלה של הפרט, כאשר קבוצת הבסיס הינה השכלה של עד מסיימי תיכון, הכוללת פרטים שלא למדו וללא תעודה כלל	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בעל בגרות ו-0 אחרת.
Psecondary		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט הוא בעל השכלה על תיכונית שאינה אקדמאית ופרטים שקיבלו תעודה אחרת ו-0 אחרת.
BAup		משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט בעל BA ומעלה ו-0 אחרת.
nefashotad18	מספר נפשות מתחת לגיל 18	משתנה המייצג את מספר הילדים של הפרט מתחת לגיל 18 (מקבל ערכים בין 0-15)
IncA	קצבאות נוספות	משתנה דמי המקבל 1 אם הפרט מקבל קצבאות נוספות שהן לא קצבת נכות ו-0 אחרת.

תוצאות

טבלה 4: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית הגברים

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	0.017	0.763	***	0.017	0.860	***	0.019	0.842	(Intercept)
***	0.007	0.033	***	0.006	0.027		0.007	0.011	d2
***	0.026	-0.597	***	0.022	-0.509	***	0.030	-0.559	k_nehut
***	0.034	0.124	.	0.031	0.052		0.037	0.055	treat_effect
***	0.013	-0.074	***	0.013	-0.087	***	0.014	-0.074	age_group_25_29
	0.012	-0.006	.	0.010	-0.020	*	0.011	-0.029	age_group_30_34
	0.012	-0.007		0.010	-0.008		0.011	-0.017	age_group_35_39
	0.012	-0.012	*	0.010	-0.023	*	0.011	-0.026	age_group_45_49
	0.012	0.000	**	0.011	-0.032		0.012	-0.013	age_group_50_54
***	0.010	0.035	***	0.009	0.042	***	0.010	0.061	jewish
***	0.017	-0.450	***	0.015	-0.440	***	0.017	-0.456	Jreligious
	0.009	-0.001		0.008	-0.004		0.008	-0.007	north
	0.011	-0.002		0.010	0.003		0.011	0.000	south
	0.008	0.002		0.008	-0.001	*	0.009	-0.017	city
***	0.010	0.106	***	0.012	0.051	**	0.013	0.041	married
***	0.020	0.066	.	0.020	0.033		0.022	-0.002	divorced
**	0.036	0.110	*	0.037	0.096	*	0.039	0.083	separated_widower
**	0.010	0.027	**	0.009	0.030	***	0.010	0.039	matriculation
***	0.011	0.085	***	0.010	0.069	***	0.011	0.090	Psecondary
***	0.009	0.082	***	0.008	0.065	***	0.009	0.085	BAup
	0.024	0.001	***	0.002	-0.009		0.002	-0.004	nefashotad18
***	0.016	-0.426	***	0.013	-0.419	***	0.014	-0.490	IncA

מקרא מבוהקות: 1 ' ' 0.1 ' ' 0.05 ' * ' 0.01 ' ** ' 0.001 ' *** ' 0

בטבלה 4 ניתן לראות כי בין השנים 2008-2013 חוק לרון לא השפיע על שיעור התעסוקה של אוכלוסיית הגברים. אומנם, ניתן לראות כי בין השנים 2013-2018 לחוק הייתה השפעה חיובית של שיעור התעסוקה של הגברים שמקבלים קצבת נכות, כאשר שיעור התעסוקה שלהם גדל ב-5.2 נקודות האחוז. כמו כן, בין השנים 2008-2018, לחוק הייתה השפעה חיובית על שיעור התעסוקה של אוכלוסיית הגברים מקבלי קצבת נכות. כך שסך שיעור התעסוקה עלה ב-12.4 נקודות האחוז בין שנים אלו.

טבלה 5: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית הנשים

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	0.020	0.457	***	0.022	0.508	***	0.025	0.471	(Intercept)
***	0.008	0.057	***	0.008	0.029	***	0.009	0.042	d2
***	0.035	-0.451	***	0.029	-0.480	***	0.040	-0.427	k_nehut
	0.045	0.012	.	0.042	0.068		0.049	-0.055	treat_effect
***	0.015	-0.111	***	0.014	-0.107	***	0.016	-0.107	age_group_25_29
***	0.014	-0.055	***	0.013	-0.048	*	0.014	-0.036	age_group_30_34
.	0.014	-0.026		0.012	-0.008		0.014	-0.006	age_group_35_39
	0.014	-0.010	.	0.013	-0.024	**	0.015	-0.039	age_group_45_49
*	0.014	-0.032	***	0.014	-0.064	***	0.015	-0.090	age_group_50_54
***	0.012	0.288	***	0.011	0.295	***	0.012	0.300	jewish
.	0.128	0.221	*	0.131	0.294	*	0.269	0.540	Jreligious
	0.010	0.004		0.010	0.004		0.010	0.008	north
	0.012	0.004	*	0.012	0.029	**	0.013	0.037	south
***	0.010	0.044	***	0.009	0.037	***	0.011	0.042	city
***	0.012	-0.078	.	0.015	-0.029	*	0.017	-0.040	married
*	0.018	0.043	***	0.019	0.073	***	0.022	0.086	divorced
***	0.024	0.085	**	0.030	0.080		0.030	0.043	separated_widower
***	0.012	0.099	***	0.012	0.087	***	0.013	0.112	matriculation
***	0.013	0.145	***	0.012	0.147	***	0.013	0.164	Psecondary
***	0.011	0.206	***	0.010	0.192	***	0.011	0.225	BAup
*	0.030	-0.066	***	0.003	-0.027	***	0.003	-0.038	nefashotad18
***	0.017	-0.314	***	0.016	-0.320	***	0.016	-0.336	IncA

מקרא מובהקות: 1 ' ' 0.1 ' ' 0.05 ' * ' 0.01 ' ** ' 0.001 ' *** ' 0

בטבלה 5 ניתן לראות כי בין השנים 2008-2013 חוק לרון לא השפיע על שיעור התעסוקה של אוכלוסיית הנשים המקבלות קצבת נכות. אומנם, בין השנים 2013-2018 חלה השפעה חיובית של החוק על שיעור התעסוקה של הנשים שמקבלות קצבת נכות גדל ב-6.8 נקודות אחוז. אך בין השנים 2008-2018, לחוק לא הייתה השפעה חיובית על שיעור התעסוקה של אוכלוסיית הנשים המקבלות קצבת נכות.

מנקודת ההנחה שההפרעות האקראיות מתפלגות באופן זהה בין האוכלוסיות, בהשוואה בין נשים וגברים המקבלים קצבת נכות, ניתן לראות שחוק לרון הביא לגידול בשיעור התעסוקה אצל אוכלוסיית הגברים בעוד שאצל אוכלוסיית הנשים לא הייתה השפעה. בנוסף, ישנם גורמים נוספים (לדוגמא: מגזר, גיל, מצב משפחתי וכו') המשפיעים על גברים, נשים ועל ההבדלים בין אוכלוסיות אלו ביציאה לעבודה.

לאזור המגורים של גברים אין השפעה על יציאתם לעבודה בעוד שעבור נשים ישנה השפעה. נשים המתגוררות בדרום לעומת נשים המתגוררות במרכז הגדילו את שיעור תעסוקתם בכ-3.7 נקודות האחוז בין השנים 2008-2013 וב-2.9 נקודות האחוז בין השנים 2013-2018. כמו כן, בין השנים 2008-2018 אין השפעה לאזור המגורים עבור נשים.

קבלת קצבאות נוספות מקטינה את הסיכוי ליציאה לעבודה הן עבור נשים והן עבור גברים. כמו כן, ככל שרמת ההשכלה עולה הסיכוי של נשים לצאת לעבודה גדל. עבור גברים, ככל רמת ההשכלה עולה סיכויים לצאת לעבודה עולה, אך בשלב מסוים, החל מהשכלה על תיכונית שאינה אקדמאית סיכוי היציאה לעבודה נשאר ללא שינוי.

השפעת חוק לרון על גברים ונשים יהודים/ות לא חרדים/ות יותר גדולה מההשפעה על האוכלוסיות האחרות (לא יהודים). מנגד, ההשפעה של החוק הינה הפוכה אצל האוכלוסייה החרדית. היציאה לעבודה בקרב הגברים החרדים נמוכה מאשר אצל לא יהודים בעוד אצל נשים חרדיות היציאה לעבודה גדולה יותר מאשר בקרב האוכלוסייה הלא יהודית.

קבלת קצבת נכות מקטינה את היציאה לעבודה הן עבור גברים והן עבור נשים. אצל הגברים ההשפעה היא גדולה יותר ועומדת על -55.9, -50.9 ו-59.7 נקודות האחוז בין השנים 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018 בהתאמה. לעומת הנשים, -42.7, -48, ו-45.1 נקודות האחוז בין השנים 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018 בהתאמה.

טבלה 6: תוצאות רגרסיה עבור משתנה שעות עבודה בשבוע לשכיר, אוכלוסיית גברים

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	1.153	45.660	***	1.818	44.145	***	0.893	45.338	(Intercept)
***	0.414	-5.913		0.670	-0.307	*	0.317	-0.650	d2
***	2.746	-15.027	**	5.198	-16.417	***	2.615	-15.195	k_nehut
*	3.997	9.234	*	5.807	14.329	**	3.071	8.773	treat_effect
***	0.798	-4.622	***	1.125	-5.005	***	0.633	-3.996	age_group_25_29
**	0.674	-1.828	.	0.986	-1.740	*	0.520	-1.334	age_group_30_34
	0.644	0.471		0.988	0.433		0.489	0.177	age_group_35_39
	0.674	0.229		1.012	-1.071		0.523	-0.073	age_group_45_49
**	0.721	-2.338	**	1.049	-2.828	**	0.558	-1.616	age_group_50_54
**	0.597	1.843		0.915	1.367	***	0.460	2.184	jewish
.	1.641	-2.842		2.718	-0.216	***	1.029	-6.974	Jreligious
	0.494	0.583		0.731	-0.012	.	0.383	0.640	north
	0.610	-0.438		0.915	0.090		0.478	0.151	south
	0.507	0.041		0.767	-1.237		0.391	0.252	city
***	0.780	3.598	.	1.124	1.903	***	0.593	3.226	married
**	1.191	3.485		1.609	-2.233	.	1.024	1.844	divorced
	1.918	0.962		2.744	0.713		1.758	1.446	separated_widower
	0.603	0.088		0.934	0.094		0.469	-0.630	matriculation
	0.623	-0.085		0.931	0.002		0.482	-0.145	Psecondary
	0.512	-0.224		0.782	0.418	.	0.396	-0.756	BAup
***	0.148	-0.736	***	0.223	-1.364	***	0.118	-0.497	nefashotad18
***	1.163	-3.832	**	1.556	-4.961	***	0.952	-4.024	IncA

מקרא מובהקות: 1 ' ' 0.1 ' ' 0.05 ' * ' 0.01 ' ** ' 0.001 ' *** ' 0

בטבלה 6 ניתן לראות כי בין השנים 2008-2013, 2008-2018 וכן בין השנים 2008-2018, לחוק לרון הייתה השפעה חיובית על שעות העבודה השבועיות של שכירים מקבלי קצבת נכות. בין השנים 2008-2013 הגברים הגדילו את שעות העבודה שלהם ב-8.773 שעות עבודה שבועיות ובין השנים 2013-2018 הם הגדילו את שעות העבודה שלהם ב-14.329 שעות עבודה שבועיות.

טבלה 7: תוצאות רגרסיה עבור משתנה שעות עבודה בשבוע לשכיר, אוכלוסיית הנשים

2008-2018			2013-2018 ⁴			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	1.223	38.282	***	1.751	48.495	***	0.943	35.278	(Intercept)
***	0.419	5.652		0.636	-0.998	.	0.313	0.562	d2
**	2.494	-8.153		5.072	-6.860	***	2.349	-7.879	k_nehut
	4.362	0.803		5.885	1.553		2.918	3.106	treat_effect
***	0.765	-3.169	***	1.142	-3.831	***	0.567	-3.364	age_group_25_29
	0.679	-0.808	.	0.981	-1.881		0.505	-0.305	age_group_30_34
.	0.672	1.185		0.920	0.447	*	0.497	1.155	age_group_35_39
.	0.699	-1.233		0.985	-0.294	.	0.521	-0.889	age_group_45_49
**	0.739	-2.322	*	1.045	-2.531	***	0.547	-2.042	age_group_50_54
	0.664	0.148		0.873	-0.127	**	0.503	1.545	jewish
	3.161	-3.233	.	2.367	-4.005		7.923	-0.003	Jreligious
.	0.498	-0.922		0.731	-1.198	*	0.373	-0.758	north
	0.608	0.548		0.863	-0.731		0.456	0.647	south
	0.529	0.623		0.755	-1.030	.	0.393	0.761	city
	0.787	-0.141		1.157	0.529		0.593	0.215	married
	1.006	0.690	*	1.554	-3.543	*	0.740	1.753	divorced
	1.606	-0.045		2.595	-2.846		1.169	1.236	separated_widower
	0.628	0.584	**	0.914	-2.621	***	0.483	2.172	matriculation
	0.648	0.747		0.922	-1.380	***	0.495	2.051	Psecondary
	0.541	0.860	**	0.749	-2.335	***	0.413	2.959	BAup
***	0.156	-1.193	***	0.217	-1.032	***	0.116	-1.528	nefashotad18
***	0.955	-6.630	***	1.529	-5.592	***	0.700	-5.608	IncA

מקרא מובהקות: 1 ' ' 0.1 ' ' 0.05 ' * ' 0.01 ' ** ' 0.001 ' *** ' 0

בטבלה 7 ניתן לראות שבין השנים 2008-2013 ו-2008-2018, לחוק לרון לא הייתה השפעה כלל על שעות העבודה השבועיות של נשים שכירות המקבלות קצבת נכות.

⁴ במודל זה קיבלנו חותך גבוהה משמעותית. לא ביצענו חקירה נוספת לבעיית החותך ולכן לא נתייחס לתוצאות אלו בניחות.

מנקודת ההנחה שההפרעות האקראיות מתפלגות באופן זהה בין האוכלוסיות, בהשוואה בין האוכלוסיות המקבלות קצבת נכות, ניתן לראות כי חוק לרון הביא לגידול בשעות התעסוקה של שכירים אצל אוכלוסיית הגברים בעוד אצל אוכלוסיית הנשים לחוק לא הייתה השפעה. בנוסף, ניתן לראות את ההשפעות השונות המשפיעות הן על גברים והן על נשים והשוני שלהן על האוכלוסיות בהגדלת שעות התעסוקה.

בין השנים 2008-2013 גברים המתגוררים בצפון הגדילו את שעות התעסוקה שלהם ב-0.64 שעות עבודה שבועיות יותר מאשר גברים המתגוררים במרכז ואילו בין השנים 2013-2018 ו-2008-2018, במקום המגורים של הגברים אין השפעה על שעות התעסוקה. לעומת זאת, בין השנים 2008-2013 ו-2008-2018 נשים המתגוררות בצפון הגדילו את שעות התעסוקה שלהן בפחות 0.758 ו-0.922 שעות עבודה שבועיות בהתאמה מנשים המתגוררות במרכז.

הכנסות מקצבאות נוספות וילדים עד גיל 18 הן אצל גברים והן אצל נשים מקטינים את שעות העבודה השבועיות. אצל נשים בין השנים 2008-2013 להשכלה ישנה השפעה על שעות העבודה, ככל שהשכלה עולה, שעות העבודה השבועיות שלהן גדל. עבור נשים בין השנים 2008-2018 והן אצל גברים בכל תקופות הבדיקה להשכלה אין השפעה על שעות העבודה. כמו כן, נשים יהודיות לא חרדיות בין השנים 2008-2013 וגברים יהודים לא חרדים בין השנים 2008-2013 ו-2008-2018 הגדילו את שעות העבודה שלהם ביותר משאר האוכלוסייה. מנגד ניתן לראות את ההשפעה ההפוכה אצל גברים חרדים בין השנים 2008-2013 ו-2008-2018 שהפחיתו את שעות העבודה השבועיות לעומת שאר האוכלוסייה.

כמו כן, מקבלי קצבת נכות עובדים פחות שעות שבועיות מאשר אלה שלא מקבלים קצבת נכות. כאשר אצל הגברים ההשפעה היא גדולה יותר מאחר שישנה הפחתה של 15.195, 16.417 ו-15.027 שעות עבודה בשבוע בין השנים 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018 בהתאמה, לעומת הנשים שישנה הפחתה ב-7.879 ו-8.153 שעות העבודה בין השנים 2008-2013 ו-2008-2018 בהתאמה.

דיון ומסקנות

בנייר מדיניות זה בחנו את השפעת חוק לרון על אוכלוסיית מקבלי קצבאות הנכות בישראל במטרה לבדוק האם החלת החוק הביאה לגידול בהשתלבות בשוק העבודה בקרב מקבלי קצבאות הנכות בישראל. הרצנו גרסיות מסוג LPM שבחנו את הגידול בשיעור התעסוקה ואת הגידול בשעות העבודה השבועיות הן לגברים והן לנשים בין השנים 2008-2013, 2013-2018 ו-2008-2018. התמקדנו במובהקות הסטטיסטית של המשתנה העיקרי "treat_effect" אשר מודד את השפעת המדיניות של החוק. התוצאה המרכזית מהגרסיות שהרצנו הייתה שהחוק השפיע בין השנים אלו על גברים יותר מעל נשים.

ממצאי המחקר הראו כי המשתנה "treat_effect" אינו מובהק עבור אוכלוסיית הנשים הן במודל שבדק את השפעת החוק על שיעור התעסוקה והן במודל שבדק את השפעת החוק על שעות העבודה השבועיות לנשים שכירות. נשים נכות ולא נכות הגדילו בין השנים שבדקנו במודל את שעות התעסוקה ושיעור השתתפותן בשוק העבודה. אך הפער בין נכות ללא נכות נשמר קבוע לאורך השנים והן לא הושפעו באופן מובהק מהחוק. לכן, ניתן להסיק שהשינויים אצל מקבלות קצבת נכות לא נובעים מהחוק אלא משינויים חברתיים שונים שהתרחשו לאורך השנים.

לעומת זאת, המשתנה "treat_effect" מובהק עבור אוכלוסיית הגברים בין השנים שבדקנו במודל שבוחן את השפעת החוק על שעות העבודה לשכירים ואילו במודל שבוחן את השפעת החוק על היציאה לעבודה המשתנה מובהק רק בין 2013-2018 ובין 2008-2018 ולא מובהק בין השנים 2008-2013 דבר המעיד על כך שלחוק לא הייתה השפעה בין שנים אלו במודל זה. ממצא זה נמצא בהלימה עם מאמרם של נאון, הרון, סופר-פורמן והדר (2017) המציג את חוסר המודעות לתיקון החוק בקרב מקבלי קצבאות הנכות.

גברים מקבלי קצבת נכות לא הגדילו את שיעור התעסוקה שלהם בין השנים 2008-2013 בעוד מקבלי קצבת נכות שכירים הגדילו את שעות עבודתם בין שנים אלו. ייתכן שמי שעבד הרגיש את ההשלכות הכלכליות של יישום החוק לעומת מי שלא עבד ולכן לא הרגיש את ההשלכות הכלכליות של החוק, ככל הנראה עקב חוסר מודעות לחוק. תמיכה לחוסר המודעות לחוק מובאת במאמרו של פינטו (2013) המציג כי רק 21% ממקבלי קצבת הנכות שמעו על החוק ב-4 השנים שלאחר תיקונו.

אמנם בין השנים 2013-2018 המשתנה "treat_effect" במודל שבדק את השפעת החוק על היציאה לעבודה מובהק הן אצל גברים והן אצל נשים, אך לא ניתן לקבוע כי מובהקות המשתנה נובעת באופן חד משמעי מהחוק. שכן, בשנת 2014 הוקמה תוכנית 'מעגלי תעסוקה', תוכנית השמה המיועדת לשילובם של דורשי קצבת הבטחת הכנסה בעבודה. התוכנית נמצאה כאפקטיבית בכך שהביאה לעלייה בשיעור התעסוקה של 25% בקרב משתתפי התוכנית ושל 61% בקרב אנשים עם מגבלה רפואית (שירות התעסוקה הישראלי, 2020).

לאור כל זאת, אנו למדות שלחוק לרון הייתה השפעה זניחה על אוכלוסיית מקבלי קצבאות נכות כללית. נשים לא הושפעו מהחוק. לעומת זאת, החוק השפיע על אוכלוסיית הגברים והביא לכך ששעות התעסוקה שלהם גדלו וגם שיעור התעסוקה בקרבם גדל בין השנים 2008-2018. מחקירת השפעת חוק לרון אנו למדות כי החוק לא השפיע באופן משמעותי כפי שציפו שישפיע על אוכלוסיית מקבלי קצבאות הנכות בישראל.

מגבלות המודל

למרות תרומת נייר מדיניות זה, ישנן מספר מגבלות שנלקחו בחשבון כחלק מעריכת עבודת חקר זו. ראשית, השתמשנו בקובץ נתונים סטטיסטי-סקר הוצאות משקי הבית של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנים 2008, 2013 ו-2018 על מנת לבדוק את השפעה של שינוי המדיניות (השפעתו של חוק לרון), אך בכדי לבצע בדיקה מדויקת יותר על השפעת החוק רצוי היה להשתמש בנתוני הביטוח הלאומי על הזכאים לקצבת נכות ומקבליה בפועל, תוך ביצוע הבחנה בין הזכאים לקצבה לפני ואחרי חקיקת החוק וכן מקבלת מידע על אחוזי נכות של הפרט ניתן היה לבחון מבין אלה שלא יצאו לעבוד לאחר חקיקת החוק מי בעל אחוז נכות גבוה שכל הנראה מגבילה את יכולתו לצאת לעבוד. בנוסף, בעזרת נתוני הביטוח הלאומי ניתן היה להגדיר שתי קבוצות אשר בעזרתן ניתן היה לבדוק את השפעת החוק באופן מדויק יותר: קבוצת הטיפול, מקבלי קצבת נכות שעובדים לאחר חקיקת חוק לרון וקבוצת הביקורת, מקבלי קצבת נכות שלא השתלבו בשוק העבודה לפני ואחרי החלת חוק לרון.

שנית, לבחינת מודל שינוי מדיניות יש להשתמש בנתוני פאנל-נתונים על אותו פרט בכל תקופת בדיקה. אך נתוני הלמ"ס אינם נתוני פאנל. כך שכל תקופת סקר מכילה נתונים על פרטים שונים באוכלוסייה.

המלצות מדיניות

הנגשת מידע

לאור ממצאי נייר מדיניות זה ובהסתמך על מאמרים קודמים אחת הסיבות המרכזיות לכך שחקיקת החוק לא השפיעה באופן מהותי הינה שהמידע בדבר חקיקת החוק והשפעותיו לא הוגשו בצורה מיטבית למקבלי קצבאות הנכות וכתוצאה מכך הם לא ידעו על קיומו. לכן המלצתנו היא הנגשת מידע וחוקים במספר דרכים ופלטפורמות על מנת להגדיל את החשיפה אליהם בקרב הציבור בכלל ובקרב מקבלי קצבאות הנכות בפרט. למשל שליחת מסרונים עם המידע הרלוונטי, שימוש בפרסומות טלוויזיה ופרסום בעיתונות הכתובה, צירוף המידע לתלוש קצבה ובתוך מרכזי יום לנכים כהסברה על חוקים והטבות המגיעות להם על מנת להגיע לקהל רחב יותר.

מרכזי שירות עבור זכאים לקצבת נכות כללית

לאחר שנקבע אחוז נכות לפרט מטעם ביטוח לאומי, ביטוח לאומי יפנה אותו למרכזים שישפקו שירותים לקבוצות שונות באוכלוסייה הזכאיות לקצבת נכות כללית. מרכזים אלו יהוו מרכזי הכוון שמטרתם הינה מתן שירות ועזרה במציאת עבודה מותאמת ומונגשת כאשר כל תהליך חיפוש ומציאת העבודה מרוכז במרכזים אלה המפוזרים בארץ על מנת שמקבלי הקצבה לא יצטרכו לכתת רגליהם בין מקומות עבודה שונים על מנת למצוא מקום המתאים ומוכן לקלוט אותם כעובדים מן השורה. תחילה, תיערך פגישה עם נציג מרכז השירות אשר מטרתו להבין מהן יכולותיו וכישוריו של מקבל הקצבה. שלב זה יביא בחשבון את סוג המוגבלות תוך מתן דגש על עיסוק ספציפי בו מעוניין מקבל הקצבה לעסוק. לאחר מכן, נעשה חיבור למקום עבודה מתאים הן מבחינת הנגשה המותאמת לסוג המוגבלות של מקבל הקצבה והן מבחינת אופי העבודה ומיקום גאוגרפי. מרכזים אלו יהוו חלק מתהליך לתמרוץ יעיל יותר לשילוב אנשים עם מוגבלות בשוק החופשי.

מכסות לשילוב בעלי מוגבלויות במקומות עבודה

בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון מס' 15) (2016), נקבע שמקומות ציבוריים המעסיקים מעל 100 עובדים מחויבים לשלב 5% עובדים בעלי מוגבלויות כאשר אי עמידה בשילוב של לפחות 2% עובדים בעלי מוגבלויות מהווה עבירה פלילית. המלצתנו היא שלא רק מקומות ציבוריים יהיו כפופים למכסה זו, אלא כלל מקומות עבודה בארץ. כלומר, כל מקום עבודה יהיה מחויב להעסיק בעל מוגבלות בהתאם למכסות שיקבעו ביחס למספר העובדים המועסקים במקום עבודה זה. אי עמידה במכסה שנקבעה תגרור תשלום קנס. כל תשלומי הקנסות יצטברו בקרן מיועדת וישמשו כהטבה למעסיקים שבחרו להעסיק יותר עובדים בעלי מוגבלויות מהמכסה שנקבעה להם והן עבור קידום אוכלוסיית הנכים בישראל ושילובם בשוק התעסוקה.

ניתוק הקשר בין קבלת קצבת נכות ויכולת השתכרות מעבודה

לדעתנו, על אף שהחוק הינו חוק שחוקק במטרה להטיב עם בעלי מוגבלות המקבלי קצבת נכות, החוק בוחן בעלי מוגבלות לפי יכולת השתכרותם, חרף התייחסות לסוג נכותם דבר המייצר עיוות. שכן, קצבאות הנכות אמורות לממן את ההוצאות המשמעותיות שיש לבעלי מוגבלויות עקב מצבם הבריאותי, למשל- טיפולים מיוחדים, תרופות ועוד. לכן ניתוק של התלות בין קצבת הנכות להכנסה מעבודה עבור בעלי מוגבלויות יוביל לשינוי בתעסוקה של אנשים מאוכלוסייה זו מאחר שלאדם עם מוגבלות לרוב ישנם צרכים ספציפיים הייחודיים לו עקב מוגבלותו ועל כן, מחייתו יקרה יותר מאדם ללא כל מוגבלות. לכן, קצבת הנכות צריכה להינתן לדעתנו כהשלמת הפער בין עלות המחיה של אדם בעל מוגבלות לבין עלות מחייתו של אדם ללא כל מוגבלות. זאת על מנת שבעל המוגבלות יוכל לקיים את אורח חייו באופן שווה לאדם שחי

ללא מוגבלות, ובכך להביא לצמצום הפער הן הכלכלי והן החברתי בין בעלי מוגבלויות לאנשים ללא מוגבלויות. אי תלות זו תביא לעידוד בעלי מוגבלויות לצאת ולהשתלב בשוק העבודה ובתפקידים משמעותיים מאחר שגובה הקצבה לא תיפגע כתוצאה מגובה המשכורת שלהם.

ביבליוגרפיה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 109), התשס"ח-2008.

https://fs.knesset.gov.il/17/law/17_lsr_300789.pdf

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, תשנ"ח-1998.

https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/equality_law/he/sitedocs_law_equality_rights_people_with_disabilities.pdf

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (תיקון מס' 15), התשע"ו-2016.

https://www.nevo.co.il/law_word/law14/law-2577.pdf

ברלב, ל., פור י., אורן י., "אנשים עם מוגבלות בישראל 2020 נתונים סטטיסטיים נבחרים (2020)", נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, משרד המשפטים, 2020.

https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/statistical_report_pwd_israel_2020

גוטליב ד., אנדבלד מ., גיטלסון נ., הלר א., פינטו א., פריאור ר. ורוזנברג מ., "עוני, תעסוקה, שכר וקצבאות של מקבלי נכות כללית", המוסד לביטוח לאומי (2017).

https://www.btl.gov.il/Publications/research/Documents/mechkar_125.pdf

דוח שנתי לסיכום שנת 2019- שירות התעסוקה הישראלי (2020).

<https://www.taasuka.gov.il/he/InfoAndPublications/ResearchAndReviews/Documents/annualreport2019.pdf>

דוח שנתי (סקירה שנתית)- המוסד לביטוח לאומי (2018).

https://www.btl.gov.il/Publications/Skira_shnatit/2018/Documents/chap-3-07-nehut-clalit.pdf

זהר ג., "אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה: ישראל ביחס למדינות OECD", משרד התמ"ת (ינואר, 2012).

<https://employment.molsa.gov.il/Research/Seminars/Documents/X11506b.pdf>

זהר, ג., גרובר, ל., פריאור דרור, י. (2017). גישת "ההסללה למרכז" של אנשים עם מוגבלות Social Security (Hebrew edition)/ ביטחון סוציאלי, (חוברת 102), 59-100.

https://www.btl.gov.il/Publications/Social_Security/bitahon102/Documents/zohar.pdf

נאון, ד., הרן, ד., סופר-פורמן, ח. (2017). אתגרים בשילוב אנשים עם מוגבלות במעגל העבודה-סקירה של ארבע קבוצות יעד/Social Security (Hebrew edition)/ ביטחון סוציאלי, (חוברת 102), 295-324.

https://www.btl.gov.il/Publications/Social_Security/bitahon102/Documents/neon.pdf

נאון ד., הרן ד., סופר-פרמן ח., פינטו א. ופריאור ר., "גורמים המקדמים ומעכבים השתלבות בעבודה של מקבלי קצבת נכות כללית לאחר תיקון 109 לחוק הביטוח הלאומי (חוק לרון)", המוסד לביטוח לאומי ומכון ברוקדייל (2017).

https://www.btl.gov.il/Publications/research/Documents/mechkar_124.pdf

”סיכום המסקנות העיקריות של ועדת לרון”, הוועדה הציבורית לבדיקת ענייני הנכים וקידום שילובם בקהילה, משרד ראש הממשלה- אגף התקשורת (2005).

<https://www.gov.il/he/departments/news/eventlaron210405>

פינטו, א., סטרבצינסקי, מ'. (2017). בחינת ההשפעה של חוק לרון על מקבלי קצבת נכות כללית היוצאים לעבוד/Social Security (Hebrew edition). ביטחון סוציאלי, (חוברת 102), 187-228.

https://www.btl.gov.il/Publications/Social_Security/bitahon102/Documents/pinto.pdf

פינטו א., ”שילוב נכים כלליים בתעסוקה: ניסיונות, קשיים ולקחים לעתיד”, המוסד לביטוח לאומי (2013).

https://www.btl.gov.il/Publications/research/Documents/mechkar_114.pdf

צו הרחבה להסכם קיבוצי בדבר עידוד והגברת התעסוקה של אנשים עם מוגבלות, (2014), חוק הסכמים קיבוציים, נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

https://www.gov.il/he/departments/legalInfo/employment_extension_order

קצבאות הנכות לשנת 2021.

<https://www.btl.gov.il/benefits/Disability/Pages/%D7%A9%D7%99%D7%A2%D7%95%D7%A8%D7%99%20%D7%94%D7%A7%D7%A6%D7%91%D7%94.aspx>

”שירות התעסוקה מנתח את הירידה בשיעור האבטלה”, לשכת התעסוקה (2018).

<https://www.taasuka.gov.il/he/InfoAndPublications/ResearchAndReviews/Documents/employmentratedownreport0718.pdf>

Cafferky, M. (2016). Hiring Disabled Workers. *Graziadio Business Review*, 19(1).

<https://gbr.pepperdine.edu/2016/04/hiring-disabled-workers/>

Koning, P., & Van Sonsbeek, J. M. (2017). Making disability work? The effects of financial.

<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537116302366>

Verick, S. (2004). Do financial incentives promote the employment of the disabled?.incentives on partially disabled workers. *Labour Economics*, 47, 202-215.

https://www.researchgate.net/publication/5135441_Do_Financial_Incentives_Promote_the_Employment_of_the_Disabled

נספחים

טבלה 8: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית גברים, מודל Probit

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	0.097	0.643	***	0.117	1.091	***	0.125	1.075	(Intercept)
***	0.042	0.207	***	0.045	0.201		0.047	0.075	d2
***	0.133	-1.940	***	0.110	-1.788	***	0.157	-1.871	k_nehut
*	0.163	0.333		0.156	0.126		0.190	0.068	treat_effect
***	0.073	-0.378	***	0.084	-0.517	***	0.088	-0.437	age_group_25_29
	0.074	-0.066	.	0.076	-0.147	**	0.079	-0.207	age_group_30_34
	0.075	-0.047		0.073	-0.058		0.078	-0.116	age_group_35_39
	0.075	-0.095	**	0.073	-0.191	*	0.078	-0.194	age_group_45_49
	0.078	-0.020	**	0.077	-0.241	.	0.082	-0.136	age_group_50_54
***	0.057	0.203	***	0.063	0.261	***	0.064	0.360	jewish
***	0.084	-1.508	***	0.087	-1.413	***	0.092	-1.388	Jreligious
	0.052	0.000		0.057	-0.034		0.057	-0.066	north
	0.063	-0.020		0.070	0.026		0.072	-0.005	south
	0.052	0.006		0.056	-0.023	*	0.061	-0.156	city
***	0.054	0.600	***	0.077	0.430	***	0.081	0.315	married
**	0.111	0.317	*	0.137	0.276		0.141	0.040	divorced
**	0.210	0.552	*	0.259	0.604	*	0.261	0.557	separated_widower
*	0.053	0.130	*	0.059	0.148	**	0.060	0.175	matriculation
***	0.068	0.500	***	0.072	0.455	***	0.076	0.556	Psecondary
***	0.057	0.533	***	0.059	0.472	***	0.062	0.553	BAup
	0.142	-0.019	***	0.015	-0.059	.	0.015	-0.029	nefashotad18
***	0.073	-1.572	***	0.070	-1.626	***	0.070	-1.784	IncA

מקרא מובהקות: 1 ' ' 0.1 ' . ' 0.05 ' * ' 0.01 ' ** ' 0.001 ' *** ' 0

טבלה 9: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית גברים, מודל Logit

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
***	0.183	1.052	***	0.226	1.864	***	0.242	1.820	(Intercept)
***	0.080	0.398	***	0.087	0.388	.	0.091	0.157	d2
***	0.236	-3.390	***	0.188	-3.167	***	0.273	-3.327	k_nehut
.	0.284	0.483		0.263	0.113		0.326	0.123	treat_effect
***	0.139	-0.735	***	0.161	-1.000	***	0.169	-0.863	age_group_25_29
	0.141	-0.142	.	0.147	-0.286	**	0.154	-0.411	age_group_30_34
	0.145	-0.104		0.143	-0.108		0.152	-0.236	age_group_35_39
	0.145	-0.204	**	0.142	-0.370	*	0.150	-0.377	age_group_45_49
	0.149	-0.078	**	0.148	-0.468	.	0.157	-0.262	age_group_50_54
***	0.109	0.404	***	0.124	0.562	***	0.123	0.742	jewish
***	0.150	-2.645	***	0.161	-2.455	***	0.166	-2.353	Jreligious
	0.099	0.015		0.112	-0.051		0.112	-0.108	north
	0.118	-0.023		0.134	0.042		0.138	0.002	south
	0.099	0.009		0.110	-0.035	*	0.119	-0.303	city
***	0.102	1.121	***	0.150	0.777	***	0.158	0.578	married
**	0.209	0.598	.	0.268	0.504		0.270	0.017	divorced
**	0.394	1.064	**	0.485	1.252	*	0.475	0.985	separated_widower
*	0.098	0.218	*	0.112	0.258	**	0.114	0.322	matriculation
***	0.131	0.935	***	0.138	0.852	***	0.148	1.069	Psecondary
***	0.113	1.064	***	0.121	1.005	***	0.125	1.150	BAup
	0.278	-0.044	***	0.027	-0.101		0.028	-0.044	nefashotad18
***	0.128	-2.840	***	0.123	-2.981	***	0.125	-3.202	IncA

מקרא מובהקות: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '* ' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

טבלה 10: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית נשים, מודל Probit

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
	0.078	-0.097		0.093	0.136		0.102	0.050	(Intercept)
***	0.033	0.214	***	0.032	0.112	***	0.034	0.162	d2
***	0.137	-1.405	***	0.111	-1.551	***	0.153	-1.368	k_nehut
	0.169	0.016		0.156	0.217		0.188	-0.217	treat_effect
***	0.057	-0.432	***	0.058	-0.423	***	0.061	-0.410	age_group_25_29
***	0.055	-0.228	***	0.053	-0.208	*	0.057	-0.134	age_group_30_34
.	0.055	-0.105		0.052	-0.044		0.056	-0.028	age_group_35_39
	0.057	-0.033		0.055	-0.088	**	0.059	-0.160	age_group_45_49
*	0.057	-0.135	***	0.058	-0.252	***	0.061	-0.346	age_group_50_54
***	0.042	0.889	***	0.043	0.935	***	0.045	0.921	jewish
	0.490	0.606		0.585	0.895		38.331	4.753	Jreligious
	0.040	0.013		0.040	0.017		0.041	0.033	north
	0.048	-0.009	.	0.051	0.093	*	0.054	0.129	south
***	0.039	0.136	**	0.039	0.116	**	0.042	0.137	city
***	0.049	-0.304	**	0.070	-0.183	**	0.077	-0.248	married
**	0.078	0.241	***	0.093	0.339	***	0.099	0.380	divorced
***	0.100	0.335	.	0.124	0.234		0.122	0.057	separated_widower
***	0.044	0.307	***	0.045	0.271	***	0.046	0.336	matriculation
***	0.049	0.455	***	0.049	0.479	***	0.051	0.526	Psecondary
***	0.041	0.759	***	0.040	0.717	***	0.043	0.809	BAup
.	0.120	-0.208	***	0.011	-0.101	***	0.011	-0.134	nefashotad18
***	0.062	-1.047	***	0.060	-1.092	***	0.059	-1.143	IncA

מקרא מובהקות: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

טבלה 11: תוצאות רגרסיה עבור משתנה העבודה, אוכלוסיית נשים, מודל Logit

2008-2018			2013-2018			2008-2013			
מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	מובהקות	סטיית תקן	אומד	
	0.138	-0.156		0.170	0.275		0.185	0.152	(Intercept)
***	0.058	0.382	***	0.058	0.211	***	0.060	0.281	d2
***	0.239	-2.419	***	0.191	-2.682	***	0.263	-2.363	k_nehut
	0.290	0.032		0.263	0.361		0.322	-0.380	treat_effect
***	0.100	-0.768	***	0.102	-0.740	***	0.108	-0.707	age_group_25_29
***	0.098	-0.396	***	0.095	-0.339	*	0.100	-0.223	age_group_30_34
.	0.098	-0.188		0.093	-0.060		0.099	-0.033	age_group_35_39
	0.101	-0.065		0.098	-0.161	**	0.103	-0.280	age_group_45_49
*	0.101	-0.258	***	0.103	-0.459	***	0.107	-0.605	age_group_50_54
***	0.072	1.506	***	0.074	1.605	***	0.077	1.559	jewish
	0.860	1.058		1.117	1.709		130.200	11.862	Jreligious
	0.070	0.046		0.072	0.057		0.073	0.070	north
	0.084	-0.004	*	0.091	0.179	*	0.095	0.236	south
***	0.069	0.252	**	0.069	0.219	***	0.073	0.243	city
***	0.088	-0.561	**	0.132	-0.402	***	0.143	-0.502	married
**	0.141	0.439	***	0.172	0.586	***	0.181	0.625	divorced
**	0.178	0.582	.	0.219	0.394		0.217	0.087	separated_widower
***	0.076	0.517	***	0.078	0.441	***	0.079	0.559	matriculation
***	0.085	0.792	***	0.086	0.831	***	0.088	0.899	Psecondary
***	0.073	1.353	***	0.072	1.292	***	0.077	1.441	BAup
	0.210	-0.337	***	0.018	-0.177	***	0.019	-0.230	nefashotad18
***	0.106	-1.819	***	0.103	-1.936	**	0.101	-1.995	IncA

מקרא מובהקות: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1